

25 anys sense el poeta de Manacor

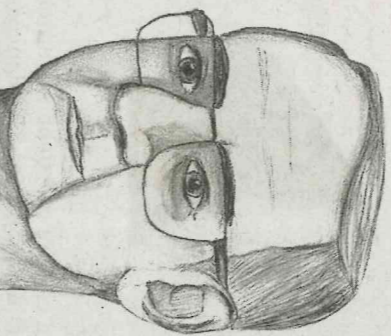
Miquel Àngel Riera i la literatura

Riera pensava que les grans creacions literàries són el resultat d'una feina intensa, rigorosa i molt obstinada

BIOGRAFIA

Pere Rosselló Bover

» Vint-i-cinc anys després de la seva mort, Miquel Àngel Riera se'n va aparèixer com un dels grans valors de la literatura contemporània. Les raons profundes de la solidesa de la seva obra s'han de cercar en el concepte que el nostre escriptor tenia de la literatura. En nombroses ocasions, Riera explicà que era per a ell la literatura i com l'entenia. D'entre tots aquests textos destaca el parlatament *La meua experiència creativa* (1992), on ens diu que només és escriptor qui assolix uns resultats òptims, perquè, «no s'és escriptor pel senzill fet d'escriure, s'és escriptor a partir de l'alta categoria dels resultats que hom obté escrivint». És a dir, el mal escriptor, senzillament, no és escriptor. Per aquest motiu, Riera considerava que no podia considerar-se un *escriptor*, ja que només podien fer aquesta afirmació els altres, els lectors, i, al capdavall, era el temps el que havia de jutjar-ne les obres.

Riera pensava que les grans creacions literàries són el resultat d'una feina intensa, rigorosa i molt obstinada. L'autèntica creació literària, segons ell, sols s'assoleix a força de treball i d'esforç. La reivindicació de la perfecció, de l'obra ben feta (un concepte noucentista), no era més que una mostra del respecte que sentia per la literatura i pels lectors. Precisament, la bellesa consisteix en l'esforç d'escriure, de reescriure i de corregir, perquè «la

belleza és allí, just de cercar-la», com diu al segon poema de *Libre de benaventurances*. Segons Riera, l'escriptor ha d'intentar donar uns llibres *el més escrits possible*, és a dir, treballats amb tota la intensitat, tot cercant la màxima perfecció de què sigui capaç. Això implica no fer cap concessió a canvi d'una major comercialitat, ni claudicar de les pròpies idees encara que no agradin al poder o al públic. L'escriptor manacorí no podia concebre la bellesa sense relació amb l'humà, perquè -com diu al poema que obre el poemari *La bella de l'home*- «La bellesa de l'home és que crea bellesa» i, a més, «la bellesa és ell / que la treu del no res i la fa eterna / i a mesura inombrable d'una imatge, la seva». L'objectiu de la literatura és comprendre la condició humana, la «rara anatomia» d'aquest «gentaure», meitat àngel i meitat bèstia. Així, l'escriptura, per a ell, era una investigació sobre tot el que

ateny l'ésser humà i la seva realitat. Però l'admiració que Riera sentia per l'home no sempre era positiva, ja que també «l'home és un llop» -com afirma a *Paràbola i clam de la cosa humana-*, «mfinitament més llop que el llop». D'aquí que l'únic que el pot salvar, l'única «religió» possible, sigui l'amor: «no habita home / la casa on no hi ha home que estima».

Aquesta manera d'entendre la literatura va marcar la seva trajectòria. Riera fou un autodidacte, que es va formar sobretot amb les lectures que li arribaren a les mans. En els anys d'estudiant universitari va conèixer la poesia de la Generació del 27, sobretot de Federico García Lorca, de Vicente Aleixandre i, més tard, de Pedro Salinas. Però en la seva obra es dipositaron sediments procedents de les diverses lectures fetes al llarg de la seva vida, entre les quals hi ha rasons de l'Escola Mallorquina. Així, en l'interès per l'humà, coincideix radicalment amb Joan Alcover.

Riera es va donar a conèixer amb *Poemes a Nat*, un llibre acabat el 1960, però que no va aparèixer fins al 1965. En aquest poemari de tema amorós hi ha un llençatge poètic molt influint per les imatges oníriques i automàtiques de la Generació del 27. Ara bé, la recerca de la veritat humana el va conduir a una depuració del llençatge poètic en el volum següent, *Biografia* (1974). Aquest

segon poemari i els dos següents, *La bellesa de l'home* (1979) i *Paràbola i clam de la cosa humana* (1974), formen un sol cicle unitari, tant pel que fa als aspectes formals com al contingut, ja que conformen un autèntic retrat vital del poeta, en el sentit que defineixen la seva posició davant la vida personal i la realitat col·lectiva. En aquests tres llibres, hi trobem exposades les seves idees estètiques i les seves idees socials, sempre en clau molt personal i no adscrites mai a una ideologia determinada.

A la llarga, l'interès per l'ésser humà el va conduir al coneu de la novel·la, després de molts d'anys de dedicar-se exclusivament a la poesia. Riera també concebia la novel·la com una investigació, feta sovint ponant en el fons de si mateix. Per a ell, l'escriptor no *inventa* unes històries i uns personatges, sinó que els va descobrint. D'aquí que les novel·les de Miquel Àngel Riera (amb l'excepció de *Fuuta i mariti de sant Andreu*

Mita) fossin escrites sense un guió previ, deixant que els personatges anassin actuant i evolucionant per ells mateixos. El novel·lista ha de descobrir els canvis, les accions i les evolucions que tenen lloc en la història. Per tant, la seva és una tasca d'investigació i no d'invenció.

En aquesta recerca de Riera pel més recòndit i amagat de l'ésser humà, hi juga un paper central la influència de Marcel Proust. L'autor de *À la recherche du temps per-*

PASSA A LA PÀGINA SEGÜENT ►

► VE DE LA PÀGINA ANTERIOR

du fa de la sintaxi una eina per penetrar en el món interior dels personages i per captar les sensacions més profundes, subtils i amagades. El resultat és la complexitat sintàctica dels textos de Proust, plens d'oracions llargues, laberíntiques, formades sobretot per subordinacions i incisos. Riera admira la capacitat de Proust d'introduir afeïtons en els seus escrits, tot allargassant les frases i els paràgrafs, per precisar millor un detall o una sensació subtilíssima. Com Proust, Riera també cerca la minuciositat i construeix un llenguatge sintàcticament complex, amb què vol precisar millor els matisos, tot atenent el valor dels detalls.

Les novel·les de Miquel Àngel Riera parteixen sempre d'unes situacions límit que duen els protagonistes a haver-se de redescobrir per tal de trobar la seva veritat interior. Ells també investiguen i, a l'hora, s'investiguen a si mateixos. Perquè la veritat -i aquesta és una de les conclusions a què arriba Rie-

ra- sempre és sub-

jectiva, personal i única per a cada un. D'aquí que les seves novel·les ens facin veure com l'ésser humà roman solitari, aïllat, tancat en el seu món, incomprès pels altres, fins i tot pels més propers. Però també ens ensenyen com les persones, tot i la solitud i la incomunicació inevitables en què viuen, poden salvar-se en l'amor dels altres. Aquesta és la llço que ens dona des de la seva primera novel·la, *Fuia i martiri de sant Andreu Mita* (1973), fins a la magnífica paràbola final del "naufrag" solitari d'*Il·la Flaubert* (1990).

En el centre d'aquest cos narratiu, donant una personalitat indiscutible a tot el conjunt, hi ha les tres novel·les ambientades durant la Guerra civil: *Mortir quan cal* (1974), *L'endemà de mai* (1978) i *Panorama amb dona* (1983). El marc de la

guerra, tot i la fidelitat

històrica d'alguns dels episodis que el nostre autor relata, no respon a un propòsit documental; sinó que apareix com una situació extrema que posa al descobert la realitat íntima dels éssers humans.

Amb l'excepció d'*Il·la Flaubert*, les novel·les de Riera estan interconnectades. *Els déus inac-*

cessibles, tot i seguir parlant de la complexitat de l'ànima humana, és una reflexió sobre la bellesa i sobre la relació que hi ha entre aquesta i la sensualitat. Per això, és fàcil endevinar-hi connexions amb els poemes *La bellesa de l'home* i *Llibre de benaventurades*. Per altra part, *Il·la Flaubert* és el fruit de la seva preocupació per la degradació de la vellesa i la mort, un captament que guaita en *El pis de la badia* (1992) i en alguns dels contes de *Crònica lasciva d'una decadència*. En els dos volums de relats, *La rara anatomia dels centaures* (1979) i *Crònica lasciva d'una decadència* (1995), Miquel Àngel Riera ens mostra la seva cara més lúdica, algun cop humorística i amb un punt de fantasia.

Apropa't fins el punt on et perdi de vista

VISIÓ PERSONAL

Joan Biblioni i Febrer

► A Manacor durant els meus anys de molt jove, sobre els 12 anys, jo formava part d'una gran majoria de la que, si alguna vegada havien sentit parlar de Miquel Àngel Riera ho associaven directament a allò que popularment es coneixia com 'Sa Januar', una gestoria manacorina, i no per a les seves paraules, les seves novel·les o els seus versos. Jo, era una d'aquelles persones.

Havia de travessar per *Joana Lluna*, vides llargues i tranquil·les, estudis de nen registrant, Llucalcaris diversos i més i més, abans de prendre consciència vital i tocar amb so nas, la 'meravella' de Miquel Àngel Riera.

Tot gràcies a Pep Tosar i Lluís Massanet i de quan arribaren per proposar-me formar part juntament amb ells d'un espectacle poètic-musical, allà on els *Poemes a Nai* serien eix i mare de tot. I així va ser com jo, pràcticament d'un dia per l'altre, em vaig trobar immers al 'Pis' de Miquel Àngel.

Gràcies Pep, gràcies Lluís.

Va ser un goig conviure amb la seva paraula

Miquel Àngel havia beneït i autoritzat aquest espectacle i vull pensar que li agradava molt la idea, perquè quan partirem de cap a Barcelona per fer la funció al Teatre Lliure de Montseny

-Gràcia- ell també va partir de cap allà juntament amb Roser, la seva esposa.

Sincerament, va ser un goig conviure amb la seva paraula, en boca de Pep i Lluís, mentre jo, te-

nia la guitarra en les mans. També teníem la veu per cantar els seus poemes i tot plegat, ho puc afirmar, va ser irrepentible. És una de les coses que tornaria a fer, que m'agradaria re-viure. De fet ara ho estic fent.

El millor, per a jo? Ell, la persona, la temprança, la delicadesa, el respecte, el seu punt exacte. Feia saber el molt que li havia agradat, quasi sense dir res, amb un gest, amb una mirada, agraint.

I jo, com aquell text seu que va escriure per inaugurar una penya blaugrana a Portocristó, allà on es

Amb l'escriptura Miquel Àngel Riera pretenia contribuir a la millora del nostre país, que és la llengua catalana. I creia que això sols es podia aconseguir fent una obra de qualitat que pogués competir amb la dels països amb una tradició cultural més sòlida. El seu compromís social i nacional era un compromís amb la Lliteratura. El fet de pertànyer a una cultura minoritzada encara ens havia de fer més exigents amb la qualitat. Si bé els seus personatges i les seves històries són extrets de la nostra terra, la seva profunda dimensió humana els fa universals. El seu llenguatge traspu la saba de la para viva del poble de Mallorca, però és una llengua culta, sense semblar dialectal o local. La monumental producció literària de Miquel Àngel Riera és el fruit del seu amor pel «més travessat i dolorós» dels seus «vicians: el poble català» -com diu a la dedicatòria de *Paràbola i clam de la cosa humana-*, per al qual va voler construir una obra definitiva i d'un valor universal.

declarava del Barça, encara que no li agradàs massa el futbol i que a més, comparava a seguidors de 'l'innombrable' (va escriure ell), presents a l'acte, com 'aquella manada de dofins que han perdut el seu rumb...'. El rumb que jo sí havia trobat: un nou rumb gràcies a ell. Em va fugir la por.

No som persona de lletres ni de ciències, som de silencis, de renous i de barre molta palla, ensumar les flaires i cercar converses, més d'una sense sentit i moltes vegades, cantant "Mai donis per finit el temps de seduir-me" m'he emocionat pensant en ell, tal vegada un poc més que amb el contingut del poema (meravella de poema), encara que generalment em passa quan apareix la imatge que me genera: "apropa't fins el punt on et perdi de vista."

Miquel Àngel Riera. DW

